

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Expedita Juris Divini, Natvralis, Et Ecclesiastici Moralis Expositio

Tamburini, Tommaso

Coloniæ Agrippinæ, 1665

Impedimentum Duodecimum. Impotentia. Caput Decimum Tertium.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40132

quod aliquando in foemina frigidiora fertur, posse contingere?

Respondet, quamvis debeat semper praesumi, foeminam etiam, & ipsam seminasse, unde, nisi evidentissime contrarium constet, in praxi tum in foro fori, tum in foro conscientiae est pronunciandum, Affinitatem esse contractam, tamen pro raro casu, qui posset contingere, duae sunt sententiae.

7. Non oriri tunc Affinitatem, docet Perez. *rez*, & aliique, & novissime Verricelli. *b* c. n. §. G. Ratio principalior est, quia ex Medicorum *Hurt. l. c.* sententia ad generationem requiritur necessarium solum semen foemineum. Quando igitur hoc *loc. cit. v.* adest, cum vir, & mulier non possint fieri *Dubitat* viri unum principium generationis, quod est tamen radix Affinitatis, ipsa Affinitas oriri non potest.

8. Oriri tunc Affinitatem, docet Sanchez *27. sect. 10 c.* aliique, quia hi probabilius putant, non esse necessarium ad generationem foemineum semen, esto adjuvet. Quare sine hoc *tit. l. 7. c.* poterunt vir, & mulier fieri unum principium generationis.

9. Utraque sententia est probabilis, ut *Sanc. l. c.* fatetur idem Sanchez; *d* & in simili iterum, *n. 19.* dicitur à nobis aliquanto inferius.

In fra Tr. c. 7. n. 5.

CAPUT XIII.

Impedimentum XVII.

Impotentia.

§. I.

Quid, & quotuplex sit?

1. Impotentia coeundi, seu inhabilitas ad consummandam copulam (quam Sacri Canones *f* frigiditatem appellant) est impedimentum dirimens Matrimonium *de frig. & maleficiat.* contrahendum, idque jure naturae, quia, si impotens es ad actum conjugalem, de jure naturae est, ut non possis tradere tuum corpus ad actum illum impossibilem. Quare, sive tu scias, sive tu nescias impotentiam, si tamen verè impotens sis, impedimento eris affectus, & consequenter ineptus ad Matrimonium.

2. Dixi autem Primò,) Impotentia coeundi, nam impotentia generandi (quam *steri-*

litasem appellamus) impedimentum non est dirimens; tunc enim, si haberi nequit *Sanc. l. c.* primarius finis Matrimonii, nempe proles *d. 97. n. 26* generatio, habetur tamen secundarius, qui est remedium concupiscentiae. Potissimum, quia jam adest immediatè potestas perficendi copulam, esto absit, quasi per accidens effectus copulae; id est, proles. Nam propterea, potest Maritus commisceri cum uxore vicina partui, quamvis sine effectu novae proles, &c.

3. Dixi item (*Dirimens Matrimonium contrahendum*) nam impotentia superveniens Matrimonio jam contracto, sive consummato, sive rato, illud non dirimit. An verò tunc liceat hujus Matrimonii usus, dicemus §. quinto.

4. Impotentia autem haec tunc certò adest, quando aliquod *h* ex his tribus certò adest, ut scilicet deest Potentia ad penetrationem vasis, vel Potentia ad emittendum verum semen, vel Potentia ad illud emittendum intra vas, neque enim sufficit, si emittatur extra vas, quamvis in ejus ore. *Leges i. c. 60. n. 3. G. Hurt.*

5. Haec autem certitudo potest esse, vel certa, & evidens physicè, (ut, si vir amputata habeat virilia, aut omnino arida) vel certa, seu valde verosimiliter evidens, (quo pacto dicitur certa moraliter) ut si membrum virile sit aliquantum aridum vel foemina sit ita arcta, ut valde probabiliter non possit incisione, vel alio remedio adjuvari. Quando autem ad sunt indicia probabiliter indicantia impotentiam, ita ut oppositum probabilitatem nullam habeat, dicitur certò moraliter adesse impotentia. Nos hanc probabilitatem vocabimus deinceps veram probabilitatem, vel ut dixi certitudinem moralem.

6. Quando haec certitudo, sive physica, sive moralis non adest, tunc profectò impotentia erit dubia, idque tunc est, quando indicia ad praedictam certitudinem physicam, vel moralem non attingunt. Quare, quando potentia est probabilis ita, ut etiam oppositum, id est, impotentia sit probabilis, inter dubias connumerari in hac materia, quia, cum tunc deficiat à certitudine physica, vel morali, incerta censenda est in tanto negotio pertinente ad Matrimonium. Quoniam ergo ejusmodi impotentia, vel est perpetua, vel

tem-

MATRIMONIUM EVNUCHI,
seu Spadonis.

6. Hinc, si quis ambobus Testibus careat, vel certè attritos habeat, invalidè Matrimonium contrahit, quia cum verum semen emittere non possit, impedimento laborat perpetuo. Quod cum definitum sit à Sixto Quinto; à aliud addere opus non est. Illum, qui cum sana, atque integra virilitate habeat, uno pollet testiculo, esse potentem ad semen verum emittendum, & consequenter esse aptum ad Matrimonium notat cum Medicis Perez. 6

MATRIMONIUM DECREPITI.

7. Quamvis Ecclesia non rejiciat senes à Matrimonio incundis, quia præsumit, vel ex ipsa natura, vel ex medicamentis, vel ex qualitate ciborum posse fieri sufficientes, ad actum conjugalem; tamen, si supponamus, hanc sufficientiam à desse nullatenus posse, quid dicendum? Loquamur prius de Senex, mox de Vetrula.

8. SENEX, si ita viribus exhaustus supponatur, ut nunquam possit actum conjugalem consummare, invalidè contrahet, quia tunc ejusmodi impotentia esset in futurum perpetua. Ita Sanchez, d' aliisque contra Henriquez, & aliosque putantes, validè contrahere, quia semper retinet potentiam suam intactam seminandi. Si verò si ejusmodi, ut possit adjutus à prædictis cibis, ac medicamentis illum actum consummare, quamvis, generare non possit, quia illud semen sterile sit, contrahet validè, quia impotentia tunc esset temporalis. Nam propter similem rationem morti proximis, licet ob diuissimam febrem tunc non sit aptus ad copulam; tamen aptus est ad Matrimonium, quia illa debilitas, est (puta eum convalescet) amovibilis.

9. Pontius f' tener, Matrimonium non solum iniri posse validè ob finem generandi solum, ut communiter fit, sed etiam, si fiat solum ad mutuaam societatem cum uxore, unde impotentem perpetuo, atque prædictum modo allasensem effectum posse, validè Matrimonium inire cum prædicto fine. Sed, quia nos cum Hurado, qui id efficaciter probat, hanc sententiam rejicimus; h' idè absolute dicimus, *Tamburinus de Sacramentis.*

ejusmodi impotentem non esse aptum ad Matrimonium. Certè, secus, etiam Eunuchus posset validè ad prædictum finem Matrimonium contrahere, & tamen Sixtus V. definit non posse. Imò, dum ibidem dixit impotentiam esse impedimentum dirimens, nec distinguit ad hunc, vel illum usum, nostrum videtur casum definitum. Si ejusmodi mulier, & vir impedimenti concilii nolint se copulare Matrimonio, sed quoddam Societatis vinculum inire, videtur concedere Sanchez sed amoto periculo incontinentiæ.

10. VETULA quomodocumque decrepita, & certò inepta ad suum semen effundendum, si est capax seminis viri, validè contrahet in sententia eorum, qui putant, semen mulieris non esse necessarium ad generationem prolis: at invalidè in eorum sententia, qui contra, putant, esse simpliciter necessarium. Quoniam verò utraque opinio, ut supra dixi, probabilis est, erit & probabilis validitas, & probabilis item invaliditas Matrimonii. An ejusmodi senes decrepiti, si inveniuntur Matrimonio copulati, possint copulari licitè ad copulam, vel alios tactus inter se exercere, m' alibi dixi satis distinctè.

MATRIMONIUM MULIERIS PARENTIS cum suæ vitæ, vel prolis periculo.

11. Si Mulier potens quidem sit ad actum conjugalem, sed cum suæ vitæ periculo, vel cum prolis morte, vel cum abortu semper pariat, validè Matrimonium inire poterit, quia jam potens est, ad id quod essentialiter requiritur ad Matrimonium, nempe ad copulam.

12. Sed licitè, si id advertens, & sciens faciat? Quod certè contingere posset in Vidua, quæ hæc mala jam experta in præcedente Matrimonio sit?

Respondeo. Si id faciat nesciente novo Marito, certè peccabit, quia illi magnum damnum infert; dum in re, tam gravi, eum decipit. Ipso autem sciente, nequaquam peccabit ex hoc capite, quia scienti, & consentienti non fit injuria, at mortaliter peccabit (ait Bossius) ex alio capite, hoc est, propter damnum, quod facit sibi, & proli, dum illius Mortis (& aliquando etiam sine Baptismo) & sui periculi, causa est. Neque excusari potest

R r tctt

21. Quod, si fortè deinde comperiat, erratum fuisse, & ejusmodi impuberem non esse habilem copulæ exercendæ, adhuc esset validum Matrimonium, quia tunc indicare vult Ecclesia, inhabilitatem illam esse temporalem, quare vult, ut expectetur usque ad completissimam pubertatem, quæ in viris est anno decimo octavo, in fœminis anno decimo quarto. Quod, si neque in his annis habilis esset, tunc enim verò emergit rationabilis dubitatio, an inhabilitas sit perpetua, an temporalis, & erit opus trienniali experientia, de qua mox.

22. Sed adhuc dubitabis. Si certa appareat malitia ætatem supplens, impubes autem sine licentia Episcopi, & sine gravi causa Matrimonium contrahat, peccabitne mortaliter? Quamvis validè contrahat ex dictis n. 19.

2 Pont. li. 12. matr. c. 5. n. 4. b Sanc. l. 7. ma. d. 104. n. 12. refe-rens Nav. de for. matr. c. 6. Pont. non reji-ctus.

Respondeo, quicquid colligi possit ex Pontio, a certè Sanchez b indicat, peccatum mortaliter, quia id (quod certè in se grave est) prohibitum est graviter in Jure.

23. Siste hic Lector: paulò ante n. 18. diximus, non peccare mortaliter impuberem, cui malitia non supplet ætatem, Matrimonium contrahendo: nunc verò docemus, impuberem, cui malitia supplet ætatem, peccare mortaliter, si sine gravi causa, consensuque Episcopi Matrimonium contrahat. Hæc certè non videntur sibi coherere.

24. Respondeo, Cohærere satis. Nam quando non adest malitia supplens ætatem, nullum fit Matrimonium, sed ex dispositione Sacrorum Canonum sic concedentium, fiunt sponsalia, ut supra vidimus. Quare nihil fit contra voluntatem Ecclesiæ. At quando malitia supplet ætatem, fit verum Matrimonium, quod Ecclesia fieri pro eo impubertatis tempore prohibuit, nisi accedente gravi causa legitime approbanda. Sic post accuratam considerationem concilianda hæc duo dicta videntur mihi.

MATRIMONIUM
Hermaphroditi.

25. Circa Hermaphroditos, id est, habentes sexum virilem simul, & fœmineum sex distinguo casus in hunc modum: videnda tamen sunt non pauca à me alibi e dicta, cum de Ordine.

26. Primus casus. Quidam duos habet sex-

xus, sed secundum unum est impotens, potens secundum alium: quid Juris?

Respondeo, hunc a non posse Matrimonium contrahere nisi secundum sexum, quo d. 106. est potens. Id probatione non indiget.

27. Secundus. Quidam habet duos sexus in utroque potens, quid item Juris?

Respondeo, Si æqualiter est in utroque potens, dicam mox n. 29. Si verò prævalet sexus fœmineus, reputanda est mulier, undè, nec poterit validè Ordines suscipere, nec profiteri in Religione virorum, nec uxorem ducere, sed Maritum. Non tamen concederem fieri Monialem, idque propter illam aliqualem potentiam sexus Masculini. Si verò prævalet sexus Masculinus, Mas reputabitur, & ut talis Matrimonium inire potest, nam propterea, nec profiteri posset in Religione Monialium, nec nubere viro; poterit tamen validè Ordines suscipere, sed illicitè, quia, ut alibi diximus, Hermaphroditus est omninò ab altari repellendus. Eidem denique non concederem, fieri Religiosum, ut nec concessi præcedenti, fieri Monialem.

28. Tertius. Quidam nullum sexum habet, quid Juris?

Respondeo, Certè supponis rem admodum innaturalem: sed esto. Is inhabilis ad Matrimonium erit ex omni parte.

29. Quartus. Quidam, post probationes Medicorum, & Matronarum peritarum, secundum utrumque sexum est æqualiter potens, quid Juris?

Respondeo, hic Matrimonium contrahere poterit secundum illum sexum, quem elegerit: quo electo, peccabit mortaliter si fortè alio uti velit. Immò Parochus hujus Matrimonio assistere non e debet, nisi is dictam electionem coram Judice Ecclesiastico faciat, eamque sub juramento. Unde fit, ut si mortua cõjuge, viduus remaneat, licet validè contraheret secundum alium sexum, electionem factam mutando, peccaret tamen contra juramentum, imò & Sanchez, aliisque peccaret mortaliter, etiam si juramentum non emisisset, quod tamen ultimum negat Hurtad. f

30. Hinc duos Hermaphroditos æqualiter, vel ferè æqualiter prævalentes in utroque sexu, non posse ad usum promiscuum, utriusque sexus, hoc est, modò Masculini, modò fœminini, nec licitè, nec validè contrahere

R r 2 inter

c Sanc. l. c. Pont. lib. 7. c. 65. n. 8.

f G. Hurt. d. 22. matr. diff. 10. nu. 34.

a Perez d. inter se Matrimonium, docet Perez, *a* quia
37. *matr.* illa essent, quasi duo Matrimonia: Id, quod,
sec. 25. n. 2. & videtur abhorre ab ipsa natura rationali,
& inusitatum quid esset in Ecclesia Dei, ne
dicam in bene ordinata Rep.

31. Si alter sexum unum eligat, alter alterum,
& ad unum solum utrumque contrahat non video, unde invaliditas orti possit.

Propter Majorem rationem, Majoraq; incommoda,
is æqualiter potens in utroque sexu, nec Religionem virorum, nec mulierum ingredi valet, nec Ordines suscipere,
idque nec licite, nec valide, ut late profequitur Sanc. *b*

b Sanc. l. c.
c. lib. 7.
c. conf. l. 1.
d. 31.

32. Quintus casus. Quædam conjugata incepit esse vir, prorumpente natura in sexum masculinum. Quid Juris?

Respondeo, Si remanet in illa etiam sexus fœmineus, validum fuit Matrimonium, ipsaque tenetur, hunc sexum etiam nunc eligere, seu in hoc sexu perseverare. Si verò non remaneat, tunc Matrimonium fuit, & nunc item est invalidum, quia sexus ille fœmineus, sub quo contraxit, non erat perpetuus, atque ad eò ineptus ad Matrimonium illud. Non erat autem perpetuus, quia latebat in illa sexus virilis, saltem in dispositione corporis, qui suo tempore jam erupit. Ex qua doctrina sequitur hanc solum per bonam fidem potuisse uti Matrimonio, nam cæterum vera conjux non erat.

c Delugo
in Resp.
mor. li. 1. d.
31. Diapa.
p. 5. tra. 14
res. 40.

33. Ob similem rationem rectè docet Delugo, c. Monialem, quæ erumpat in marem, nulliter professam fuisse, atque ad eò à Monasterio educendam, neque cogendam professionem emitte in Monasterio virorum, quia nec ipsa profitens habuit intentionem profitendi, nisi apud Moniales, nec aliter illam acceptavit Prælati, nisi, ut fœminam, quicquid aliqui dixerint apud eundem Delugo, qui, cum casus hic occurrisset, cogere prædictam intendebant, ad profitemdum in Religiosorum Monasterio.

34. Sextus. Quidam conjugatus incepit esse fœmina, subrahente natura instrumentum generale. Quid Juris?

Respondeo, Tantam mutationem evenire non posse, putat Delugo loc. cit. ex Medicorum relatione. Si tamen occurrat, docet, Matrimonium quidem fuisse, sed statim, mutato sexu, dissolvi vinculum dicti Matrimonii, quia Matrimonium (inquit) constare nequit

inter duas fœminas sicuti, nec inter duos marces: unde addit, se mirari, quod Th. Sanchez in suo opere de Matrimonio non meminerit hujus capitis, unde vinculum Matrimonii, quamvis consummati, dissolvi, etiam ante mortem alterutrius ex conjugibus, possit.

35. Verum mihi valde difficile est, concedere, Matrimonii vinculum ante alterutrius obitum dissolvi: cum omnes Scripturæ, Patres, & Theologi clament, Matrimonium consummatum, non nisi morte disungi. Melius igitur, & expeditius in præsentia judicamus, quod modò in simili ferè casu dictum est nu. 32. nimirum hoc Matrimonium fuisse ab ipso initio invalidum, quia sexus, sub quo contractum fuit Matrimonium, & consequenter habitas personalis ad Matrimonium, non erat perpetua, latente in corporali dispositione sexu alio, qui deindè tandem apparuit. Delugo autem immeritò miratur silentium Thomæ Sanchez; nam, etiamsi in dicto casu dissolveretur, vinculum Matrimonii non debuit dictus Sanchez ejus mentionem facere, quem ipsemet Delugo, ex Medicorum relatione, ait, evenire non posse.

36. Propter eandem rationem, si quis Professus in Religione contraheretur modò dicto in fœminam nulliter professus fuisset, nec esset cogendus, ut profiteretur apud Moniales, ut in simili dictum est modò n. 33.

37. Quod si quis jam initiatus Sacerdos simili ratione decideret in fœminam, fuissetne verus Sacerdos? Id enim hac occasione innuere, curiosum est.

Respondet Delugo loc. cit. ipsum fuisse verum Sacerdotem, & Sacerdotis characterem per hujusmodi mutationem non amittere, invalidè tamen in posterum consecraturum, vel absoluturum à peccatis; sicuti, inquit, Anima Sacerdotis extra corpus characterem servat, quia is est indelebilis, cum tamen non possit validè consecrari, quia exercitium Ordinis conceditur Composito, id est, homini, non verò solum animæ. Sed in his nostrum non est pluribus immorari,

vel nostras consideraciones immiscere.

§. III.

§. IV.

Impotentia respectiva.

Quomodo Iudicium ferendum sit, quando dubia apparet impotentia in Matrimonio; jam contracto.

1. **P**OSSE dari Impotentiam, hoc est, posse personam aliquam esse ineptam ad actum conjugalem cum hac peculiare persona; licet cum aliis sit apta, scimus, & habemus in *Jure*. Nec obstat in eodem *Jure* alibi dici, fieri non posse, ut aliquis sit impotens cum una, & potens cum alia, non obstat, inquam, quia in hoc posteriore loco Textus loquitur de impotentia ex frigidityte, quæ certè, si est, respectu omnium est.

2. Triplici autem modo hæc respectiva Impotentia accidere contingit. Primò, ex improportione instrumentorum generationis, ut si fœmina, respectu instrumenti viri hujus, sit arcta, vel vir propter pinguedinem propè accedere ad vas mulieris non valeat. Secundò, ex Maleficio, tendente contra hanc personam particularem. Tertiò, ex quadam antipathia naturali circa hanc. Quæ tria capita latè explicant *Aversa, c & Pontius. d*

3. Dico jam, hanc impotentiam cum hac, si sit perpetua, esse impedimentum dirimens matrimonium contrahendum cum hac, vel, si cum illa contractum fuit, esse separandos conjuges, modo, quo dictum est §. 2. numero 5.

4. Dictum hoc certum est, quia Canones absolute, & sine distinctione impotentiam perpetuam constituunt impedimentum dirimens. Adde rationem; Ideò enim absoluta impotentia dirimit Matrimonium subsequens, quia persona, quæ ejusmodi impotentia laborat, non est apta ad actum generandi; sed idem est in respectiva pro hoc Matrimonio, ergo pro hoc impedimentum erit dirimens.

5. Si omnibus à prudentibus viris, & Matrimonii expensis, temporalis sit ejusmodi impotentia, eam non esse impedimentum dirimens, constat ex dictis. Quòd, si dubium adsit, num hæc sit perpetua, an temporalis, mox universaliter dicam §. sequenti.

1. **S**ÆPISsimè incertum est, an prædicta impotentia perpetua verè adsit inter conjuges legitimo Matrimonio unitos: Quæ ratione igitur hæc incertitudo, si pro foro conscientia, si pro foro externo evincenda est?

2. Pro foro conscientia. Quando dubium est, an Impotentia sit perpetua, an sit temporalis, poterunt conjuges pro tempore, id est, solum per triennium, commisceri, ut nimirum experiantur, an ipso temporis, & ætatis & circumstantiarum opportunitate cesserit impotentia, atque adeo evincatur. Nam in prædicto dubio habent conjuges jus inquirendi de potentia, vel impotentia, quæ aliter inquireri non potest, nisi copulam attentando: quod, si semen aliquando dispergatur, cum id sit per accidens, non erit culpa, ut mox iterum dicam nu. 8. Solum triennium dixi, nam tantum temporis prudenter præfixit Ecclesia requiri, & sufficere ad indagandam hanc veritatem. Post triennium igitur, si persistet impotentia, sunt separandi conjuges modo supra dicto. quando non sit dubium, sed spes verè probabilis consummandi copulam, dicam n. 8. cum Sanc.

3. Pro foro externo (cujus etiam non pauca faciunt, ut videbis, etiam pro interno) alia ratione procedendum est, quando conjuges conveniunt, fatendo impotentiam, alia verò, quando dissentiunt.

QUANDO CONVENIUNT.

4. In hoc casu, quamvis conveniant conjuges, affirmando impotentiam, si tamen ejus moralis saltem certitudo, per Medicos, & Matronas peritas modo supradicto non appareat, conjugibus fidem ne habeat statim Judex, nec Matrimonium invalidum statim pronunciet, nam ex communiore, ac probabiliore sententia tria præstanda antea sunt. Primò, per tres annos continuos debent ejusmodi conjuges frequenter, (& quidem morali modo)

Ri 3 frequen- diu tamen.

frequentia, & humana) experiri, an verè sint impotentes: id, quod facient, attentando copulam materialem. Secundò, iidem post dictos tres annos jurare debent, se coire, non potuisse, licet conati sint. Tertiò, debet accedere Testimonium septimæ manus, ut jura loquuntur, id est, debent septem propinqui ex parte viri, & septem ex parte feminae, vel in horum defectu totidem vicini, vel saltem quot haberi possunt, debent, inquam, jurare se credere conjuges verum dicere, dum ii jurant se per illum triennium copulam perficere non potuisse. Hæc dispositio meritiò à Sacris Canonibus statuta est, ne inter ipsos conjuges intercurrat aliqua fraus, vel collusio, & ne, si facilis fides habeatur, aliqua deceptio subleat. His ergo tribus conditionibus positis de invaliditate talis Matrimonii, sententiam Judex proferat.

5. Duo nota. Primò, si ante finem Triennii appareat certò physicè, vel moraliter impotentia perpetua, ut si apparerent virilia arida, &c. ut supra diximus, tunc non erit expectandus triennii finis, nec adhibendum Testimonium suprascriptum septimæ manus; hoc enim Testimonium requiritur, quando res est dubia, ut videbimus: sed si res certa sit, ad quid ejusmodi Testimonium? statim ergo ferenda est sententia à Judice de invaliditate Matrimonii, quia tunc subintrat doctrina data §. 2. n. 5.

a G. Hurt. Ita docet Hurtadus *a* contra Sanchez, & Pontium ab ipso citatos requirentes, etiam hic, septimæ manus Testimonium. Ratio autem Hurtadi, quæ est modò dicta, satis efficax mihi videtur.

6. Nota Secundò. Quandoam debet incipere ejusmodi triennalis experientia? Sanchez cum communi dicit, incipere à die intentatæ primæ copulæ; Pontius à die, quo Judex decernit, faciendam esse ejusmodi triennalem experientiam; Aversa à die, quem præfiget Judex, ut rationabilius judicabit; id enim totum Judicis arbitrio remittitur.

Ex iis sententiis. Prima est servanda, quando agimus pro foro conscientia juxta dicta nu. 2. Secundam, vel tertiam, (cum utraque sit probabilis) poterit, ut liber, amplecti Judex, imò etiam primam, quando illa uti, necessarium, seu opportunum ipse arbitrabitur, quod certè erit, si post multum tempus ad

Judicem acceditur, & interim conjuges experti copulam fuerunt.

7. Dum autem dicitur Triennium debere esse continuum, morali intelligatur modo (ut contra aliquos, requirentes continuitatem physicam, bene docet Diana *b*) id est, non b Diana magna interruptione facta, quod si magna 11. Tr. ob aliquem casum intercellit, suppleatur prudentis Judicis arbitrio, post triennium. Hurt. d.

8. Denique, si dum attentat conjux copulam, non potest intra vas semen emittere, sed dispergat extra, sanè non peccabit, quia hæc effusio ipsi voluntaria non est, sed per accidens sequitur ad experientiam, quam is legitimè facere valet. De qua re lege Sanchez, *c* qui addit, quamdiu verè probabilis spes est consummandi copulam, *d*, etiam per sex, etiam per plures annos, posse conjugem illam tentare, nam, si non est spes verè probabilis, sed solum dubia (quos terminos explicavi *d* supra) tunc profectò tentare copulam, conjux non poterit, nisi per triennium, ut jam dictum est nu. 2.

QUANDO DISSENTIUNT.

9. Si alter conjux affirmat, se esse potentem, quam potentiam negat alter, quid decernet Judex?

Respondeo, ac distingo duos casus. Primus casus. Si qui negat potentiam, reclamet statim, hoc est intra bimestre à Matrimonio contracto, afferatq; signa impotentiam physicè, vel moraliter certam ostendentia; debet illum Judex *e* audire, (deinde ex doctrina Sanchez, & Pontii, non verò Hurtadi, ut diximus *n*. 5.) recipere ejusdem juramentum, & insuper testimonium septimæ manus, modo supra *nu*. 4. explicato, & sic Matrimonium illud pronunciare invalidum, illudque dissolvere: At, si afferat signa nequaquam, modo dicto, certa, sed dubia, debet Judex illis conjugibus concedere triennalem experientiam, quo transacto, imò, & nondum transacto, si appareat certò impotentia, dissolvat Matrimonium: At verò, si adhuc remaneat dubia, quod mox dicam *nu*. 11. *e* 12.

10. Secundus casus. Si qui negat potentiam alterius, reclamet tardè, id est, post bimestre (etiam post annos) afferatque signa impotentia certa *f* physicè, vel moraliter (advertè *d*. 10.) Sanchez signa certa moraliter vocari hic ve- 108-

Quando, omnibus expensis, dubium est, an Impotentia perpetua præcesserit, unde sit dubium de validitate Matrimonii, an potius a *Sancti*. l. subsecuta sit, vide latè apud Sanchez, & a-
7. matr. liolque.

a *Sancti*. l. subsecuta sit, vide latè apud Sanchez, & a-
7. matr. d. 103. Re-
ginal. lib. 31. n. 105.
Aver. q. 13. matr.
sec. 4. Bo-
nac. q. 3. de matr. p.
13. n. 11.

CAPUT XIV.

Impedimentum XIII.

Raptus.

DE hoc Impedimento latè egi lib. 7. in Decal. c. 6. §. 6. an. 9.

CAPUT XV.

Impedimentum XIV.

Absentia Parochi, & Testium.

DE hoc agam, Deo favente, infra com-
modius Tract. 4. ferè per totum latissi-
mè.

CAPUT XVI.

De Impedimentis solùm impediendi-
bus Matrimonium.

ERant hæc olim duodecim his versibus
comprehensa:

*Ecclesia vetitum, nec non Tempus feri-
atum,*

*Atque Carechismus, sponsalia, jungito vo-
tum,*

Impediunt fieri, permittunt facta teneri.

Incestus, Raptus sponsæ, mors mulieris,

*Susceptor propria sobolis, mors presbyteralis,
Vel, si poeniteat solemniter, aut Monia-
lem*

*Accipit, prohibent hæc conjugium socian-
dum.*

Cum his ergo olim illicitè contrahebatur
b *Sancti*. l. 7. Matrimonium, sed validè. *b* Nunc partim
d. 17. & à Tridentino, partim à consuetudine legiti-
communi- mè usurpata, reducta sunt ad quatuor, nam
per. propterea solùm hæc explicabo. Illa cætera
videat Lector apud Doctores passim: Hæc
autem quatuor (quorum duo sunt impedi-

menta admodum limitata) hoc versu com-
prehendere, in gratiam Tironum, volui.

*Sacratum tempus, Vetitum, Sponsalia, Vo-
tum.*

SACRATUM TEMPUS.

2. Tridentinum & limitans Canones an-
tiquos solùm prohibet (sub qua culpa suo
loco dicam infra d) ne ab Adventu Domini
usque ad Epiphaniam, & à die Cinerum
usque ad Dominicam in Albis inclusivè, ce-
lebrentur Benedictiones solennes Matrimo-
nii, & solennes traditiones Sponsæ ad do-
mum Sponsi cum multis lætitiæ signis. Non
ergo prohibet, iniiri Matrimonia, vel con-
fectas denunciations fieri, vel privatas Tra-
ductiones & Sponsæ ad Sponsi domum: id,
quod indicavi, dum dixi modò, hoc impedi-
mentum esse valdè limitatum.

VETITUM.

3. Quando Episcopus, vel etiam Paro-
chus, ut notat Sanchez, f aliique, graviter
alicui prohibent etiam extra Judicium, ne
Matrimonium tunc contrahatur, sed differat-
ur ob aliquam rationabilem causam, puta,
ut interim cognoscatur de aliquo impedi-
mento diuinenti, vel, ut rixæ, & discordiæ
componantur, &c. licet validè, illicitè ta-
men graviter, contrahunt Matrimonium, &
debet Judex Ecclesiasticus g pœnam arbi-
trariam non obedientibus infligere.

4. Excommunicatus, sive Majori, sive Mi-
nori Excommunicatione, cum interdictus
sit, ut diceus in Tract. de Excommunica-
tione, recipere Sacramenta, illicitè etiam re-
cipiet Matrimonium, licet validè, ut ibidem
explicabimus.

5. Tempore autem interdicti prohibita
quidem sunt Benedictiones Matrimonii, non
tamen ipsius Matrimonii contractio, ut item
dicemus cum de Interdicto.

Ex dictis vides, quàm meritò dixerim,
hoc impedimentum esse limitatum, ac di-
minutum.

SPONSALIA.

6. Hoc tertium enim verò, ut & quartum,
sunt